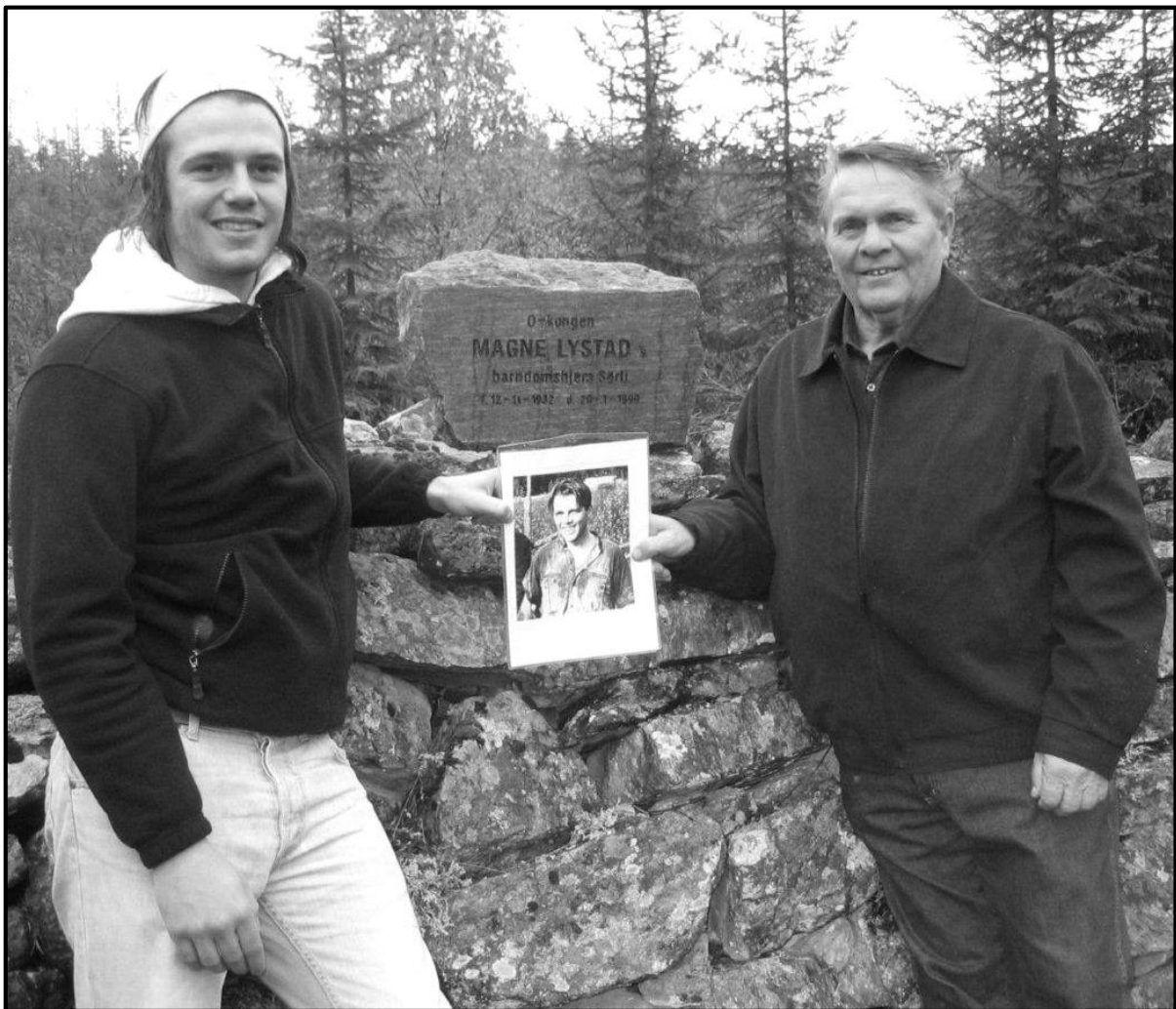

* Brandval *
Stiftet
1983
Historielag

Brandvalitten

Fra avdukingen av minnesteinen over Magne Lystad

Nr. 2 Mai 2012 27. årg.

Brandvalitten

Medlemsblad for Brandval Historielag

INNHold

Noen ord fra lederen, <i>Terje Hauger</i> og fra redaktøren, <i>Halvor Noer</i>	s 2
O-kongen Magne Lystad av <i>Dagfinn Olsen</i>	s 3
Hokåsen skole av <i>Jan G. Hokaasen</i>	s 9
Inger Rapstad til minne av <i>Halvor Noer</i>	s 10
Hofoss Historieforening av <i>Erlend Strand</i>	s 11
Bureising, av <i>Bjørn Tuer</i>	s 12
Oksen Odin av <i>Jan Engen</i>	s 13
Momenter fra årsmeldinga av <i>Halvor Noer</i>	s 14
Finnskogen Turistforening av <i>Ole Erik Ruud</i>	s 15
Utdrag av referat fra årsmøtet av <i>Jan G. Hokaasen</i>	s 16
Bøker med mer til salgs og Grasrotandelen	s 18
Fangstgroper øst Sønsterud av <i>Dagfinn Olsen</i>	s 18
Gamle leker av <i>Anne Marie Halvorsen</i>	s 19
Ord og uttrykk og Av ordenes saga av <i>Tor Aarstad</i>	s 20
Arrangementer	s 24

Redaksjonen:	Tlf
Halvor Noer, redaktør	62 82 63 51
Terje Hauger	62 82 55 34
Ole Erik Ruud, lay out	62 82 61 11
Ole Lunder, annonser	62 82 66 22

Hjemmeside: www.brandvalhistorielag.no/

Trykk:
Flisa Trykkeri AS 62 45 50 60

Forsidebilde: Lørdag 1. okt. 2005 var Norges Orienteringsforbund 60 år. Den dagen ble det avduket en minnestein over o-kongen på Sørli. Fra v.: Magnes barnebarn, Mathias Lystad og Magnes bror, Kjell Skasberg.

Foto: Reidar Venberget.

Noen ord fra lederen:

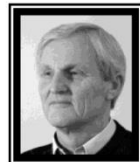

Det har allerede gått to måneder siden Årsmøtet, og vi er allerede godt i gang med årets aktiviteter. De fire faste møtene vi har i måneden fortsetter som i tidligere år. Styret har hatt sitt første møte, hvor hovedsaken var konstituering av styret og planene for året. Tone Johnsen har tatt over for Jan som sekretær, og gjør en veldig bra jobb .

Tunstyret har hatt sitt første møte, og når dette leses har det også vært avholdt et felles møte med Intervjugruppa og Musikkgruppa. Tundagen er like om hjørnet, og første dugnad var tredje mai. Torsdag 31.mai blir den siste finpussen før Tundagen (se sistesida), og det er viktig at så mange som mulig møter opp, slik at alt kan legges til rette for nok en vellykket dag. På sistesida kan dere lese om årets Grendevandring og Busstur. Jeg tror dette blir to svært interessante arrangementer. Vi sees snart!

Hilsen *Terje*

Redaktøren melder:

Les Dagfinns beskrivelse av det nære samarbeidet med o-kongen. En pioner på treningsmetoder, som bare de profesjonelle har kunnet følge opp i ettertid. Det var flott å få dette nære kjennskapet til Magnes satsing som ga så store resultater.

Alle vet at lokalhistorien er mer interessant jo mer lokal den er. Det har skapt det store engasjementet på Hofoss. Vi trenger flere slike grende – (skal vi kalle det) utvalg. Vi håper de etter hvert finner en plass i Historielagets organisasjon. Vi har felles interesser.

Bureising var før krigen en stor satsing for myndighetene og for de enkeltpersonene som sleit et langt liv for å berge familie og for å bygge landet. Det må ikke gå i glemmeboka. Vi vil ha med stoff fra Bjørns bok i flere nummer framover.

Fra Årsmøtet refereres fra virksomheten i året som gikk og hvem som skal dra lasset i år.

Hilsen *Halvor*

O-KONGEN

MAGNE LYSTAD (1932–1999)

Den virkelige legenden i norsk orienteringsidrett

av Dagfinn Olsen

I år er det 60 år siden Magne Lystad i 1952 ble juniornorgesmester i orientering. Fra da av startet en eventyrlig idrettskarriere for denne beskjedne Lundersetergutten.

Mange av Brandvalittens lesere – særlig klubbkamerater i Lunderseter - kjenner godt til Magne's idrettsbragder. De er også godt dokumentert i publikasjoner utgitt av Orienteringsforbundet og i idrettsboka om Magne, "Sjumilsskritt i skogen". Men når jeg føler behov for å gripe til pennen, så er det fordi jeg har i eie mange brev fra Magne med hans tanker om idrett og trening som jeg gjerne nå kan tenke meg å gjøre mer kjent. Jeg føler at dette er idrettshistorie som jeg gjerne deler med Brandvalittens lesere. Jeg nevner at Norges Orienteringsforbund etter eget ønske har fått kopi av disse brevene. Jeg må også nevne at egentlig er det redaktøren som for et par/tre år siden anmodet meg om å skrive denne artikkelen.

Dagfinn Olsen f. 1942

Brevene er fra 1964 og -65 og da var Magne i slutten av sin idrettskarriere og hadde all verdens erfaringer å dele med en ivrig ungdom som var freidig nok til å be o-kongen om treningsråd. Og Magne var, som jeg håpet, ikke vanskelig å be om råd og skriver det slik: *Men jeg er sterkt i tvil om jeg er den rette til å komme med råd. Jeg har dog fulgt godt med i alt som hender i o-idretten, ski – og friidrett, og kan noen ha nytte av mine ringe kunnskaper innen kondisjonsidrettens mysterier, så er jeg glad for det, og spesielt når det er noen fra kretsen.*

Plassen Sørli i Lystadkretsen (litt inn i Grue kommune) lå midt i skogødet. Her vokste Magne opp.

Norsk Flyfoto.

Magne's største bragder

I 1987 ga Norges Orienteringsforbund ut ei bok om "Orienteringsidretten i Norge gjennom 90 år". Her er Magne selvfølgelig en av forgrunnsfigurene. I en artikkel om han nevnes det at han på elitenivå løp ca. 400 løp og vant halvparten.

Blant disse bragdene nevner vi her: Den første europamester i orientering i 1962 (VM ble første gang arrangert i 1966), 2 ganger nordisk mester, 7 ganger norgesmester (kongepokaler) og 5 ganger norgesmester i stafett som ankermann for Lunderseter. Siste internasjonale medalje tok han i nordisk mesterskap i 1965 (bronse).

Foreldrene Martin (1906-1968) og Karen Lystad (1908-1980), kona Torunn f. Krogsrud (1937-1993) og Magne - fra ca. 1960. Foto utlånt av Åshild Håven.

En foregangsmann i sin idrett

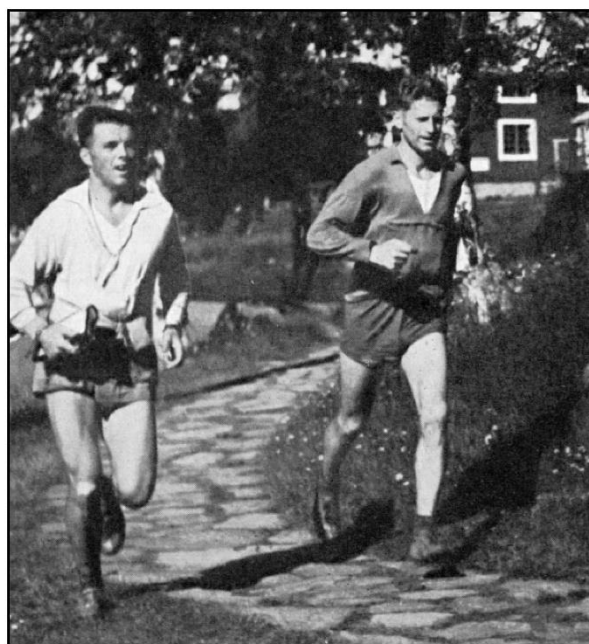
Det var ikke bare det at Magne som oftest vant, men seiersmarginene var så store at man med rette kan snakke om utklassing. Med løpstider på 1,5 – 2 timer så var jo orientering en kondisjonsidrett. Magne var den som løftet sin idrett opp på nivå med våre andre store kondisjonsidretter på den tiden, ski og friidrett. Magne ble anerkjent i disse miljøer og landslagsmannen i både ski- og friidrett, Martin Stokken, ville være med Magne og løpe fjellorientering i Sverige - 95 kilometer over 3 dager. Jeg vet også at Magne var invitert og var på besøk hos den svenske skikongen, Sixten Jernberg.

Det var også stor anerkjennelse til Magne og o-idretten da han i 1957 ble bæret med 2 spesielle utmerkelser – Morgenbladets ”Medalje for årets største idrettsdåd” og Sportsjournalistenes klubbstatuett som ”Årets beste idrettsmann”.

Treningsmengder og – metoder

Vi som holdt på med orientering på Magne's tid, hørte jo om hans store treningsmengder. Det var turer fra hjemmet og rundt Skasen (3-4 mil) og løpetur i helga fra Bogen i Sverige, hvor han hogg tømmer, til hjemmet Sørli. Dette måtte bli 4-5 mil en veg. Vi må huske på at all trening, bortsett fra helg, foregikk på kveldstid etter endt arbeidsdag i skogen. Skogsarbeid var i seg selv god styrke - og kondisjonstrening og utgjorde nok for mange

av de timene som nåtidens idrettsutøvere regner som trening. Kaloriforbruket pr. dag for en skikkelig tømmerhogger på den tiden tilsvarte så vidt jeg har hørt noe slikt som skiløpere brukte på datidens femmil. Magne var skogsarbeider til langt ut på 50-tallet. Deretter var han i brannvesenet fram til pensjonsalder. Vi skal se på hvordan han virkelig trente i sine glansdager. Treningsopplegg som han villig delte med meg. Han slår fast: *Målet må være trening hver dag og så må man jo sløyfe de dagene da man ikke har muligheter for trening. Skal man derimot trene visse dager i uken, og så blir forhindret i akkurat disse, blir det jo bare sorgen.* På den tiden var det ikke så mange som var i full jobb som hadde som mål å trene hver dag.

Magne og Martin Stokken vant i 1958 parløpet ”Fjällorienteringen” i Sverige.

Som vintertrening for en o-løper skriver han: *Turer på 20-25 km. Skiturer er også bra, men da bør du passe på at det ikke går for lang tid mellom løpeturene. Tar du skitur en dag, bør du løpe på beina den neste. Er det snø, er det fint å løpe eller gå i løssnøen, det gir kondisjon. Kombinasjonen av løp på vei, og løp i snøen er fint. I løssnøen kan man også kjøre seg helt ut på en spurt uten fare for skader.*

I sine brev var han flere ganger innom dette med treningskader: *Det gjelder først og fremst å*

unngå skader, det hjelper lite om man er i kjempeform til våren, hvis man da ikke kan trene mer på grunn av skader. Heller litt dårligere form da, og frisk og treningssugen. Jeg trodde da jeg var på din alder, at det var bare å kjøre på, og du har kanskje heller ikke noe respekt for skader ennå. Men jeg har hatt en del, og jeg tror det lønner seg å være føre var. Det er spesielt om vinteren og våren, det er lett å få skader.

Treningsleir i Finland før VM-66. Magne har funnet seg "garderobe" og setter sportsteip på sine dårlige ankler. Landslagsløper og trønder Jostein Nilsen følger nøye med.

Foto: Dagfinn Olsen.

Fra 1.april og utover trente Magne som nedenfor. Han nevner "spesielt 1962" uten at han i brevet gjør oppmerksom på at han det året ble europamester. Han framhevet aldri egne prestasjoner.

Slik skriver han:

- Langkjøring, enkelte turer i jevn fart
- Tempotrening, ca. 8-10 x 1000 m i bra fart
- Bakketrening, ca. 20 x 150 m i bratt motbakke
- Noen "avkoblingsturer", nærmest fartslek med noen rykk når det passet.

Så fortsetter han slik: Nå for en tid siden var jeg i Stockholm på en liten samling og bodde hos dosent Saltin. Han er ekspert på kondistrening, har studert dette i mange år, er lagleder for det

svenske o-landslaget og selv gammel o-løper. Han mener at akkurat samme trening er det eneste rette fra ca. 1.april og utover våren og sommeren:

- Løp i bra fart i 3-4 min. med like lange pauser, 6-10 ganger. Forsøk har vist at denne form for trening gir best kondis.
- Bakkeløp. Løp i absolutt full fart i 15-40 sekunder i bratt motbakke. For muskelstyrke.
- Distansetrening. Jevn fart i 1,30-2,00 timer for å venne seg til distansen.
- Hovedvekt bør legges på 3-4 min. løpene.

På Magne's tid var det ikke noen mulighet for testing av formen, men dette løste han slik: For å kontrollere at du holder tempoet tilstrekkelig oppe, vil jeg anbefale at du legger opp to faste løyper for testing, en på ca. 10 km og en på ca. 25 km. Disse løper du da på tid annenhver gang, ikke helt som i konkurranse, men nesten. Jeg har tenkt å løpe slike testløp hver uke i vinter, 10 km ene uka og 25 km neste o.s.v. Da kan du også se om formen varierer for mye.

Det var mye nytt for meg i treningsarbeidet, da jeg studerte Magne's brev. Jeg var skoleelev i Østerdalen den tid og hadde ikke noe fysisk arbeid. Derfor var det god anledning til å følge hans treningstips. De fleste på den tiden var jo vant til "å ta en treningstur", mer eller mindre uten mål og mening. Slik var det også med meg, selv om jeg nærmest kjørte meg ut for hver tur. De færreste trente vel heller ikke hver dag.

Magne's opplegg var jo gjennomført systematisk. Jeg brukte det opplegget da det passet til den lette "jobben" jeg hadde på den tiden. For meg ble det et vesentlig løft kondisjonsmessig.

Perfekte løp?

Med sin seiersrekke og store seiersmarginer så må en tro at Magne gang på gang gjorde prikkfrie konkurranser. Men en gang sa han til meg at han aldri hadde løpt flere enn 3 løp etter hverandre uten bom. Men han var jo så kondisjonsmessig overlegen at ingen tenkte de tanker, og han var heller ikke den som publiserte sine løp, utover det han ble spurt om.

Det er oppsiktsvekkende å se hva han skriver til meg i den sammenheng da jeg selv hadde ytret missnøye med egen o-sesong:

Fint å se at du ikke er fornøyd med deg selv i sesongen som gikk. Skal jeg være helt ærlig, så

må jeg innrømme at jeg aldri har vært fornøyd 100% med noe løp, eller noen sesong.

Her ser vi perfektionisten som ikke var fornøyd om løpet ble vunnet. Han hadde visst bestandig et kart på baklomma slik at han kunne studere det han ikke var fornøyd med!

Kartleseren Magne

Orienteringsidretten er en kombinasjonsidrett, der det i tillegg til å trene løpsstyrke er viktig å trene evnen til å utnytte kartets informasjoner om terrenget til å ta seg raskt og sikkert fram. Magne's egenskaper som kartleser uttrykte hans treningskamerat fra Bogen-tiden, John Guttke, slik: *Det gikk an å følge Magne i løping, men da han fikk "kartan" i handa, var det jamt slut!* John Guttke var selv sterk kondisjonsmann, en av Wärmlands beste orienterere og olympisk deltaker i skiskyting. Kommentaren hørte jeg under en samtale med han på minnesteinseremonien på Sørli i 2005, hvor han var invitert og deltok. (Se siste avsnitt)

På samme seremonien fikk jeg også servert en "Magne-episode" av en av Magne's tidligere landslagskollegaer. Etter et løp med hele den norske eliten, ble spesielt et langt veivalgsstrekk diskutert. Magne hadde valgt den sikre veg, mens flere yngre "verdensmestere" hadde valgt et noe sjansebetont veivalg og tjent på det. De var forundret over at Magne ikke hadde valgt som dem, men fikk til svar: *Je` er itte bedre tel å orientere, je`!*

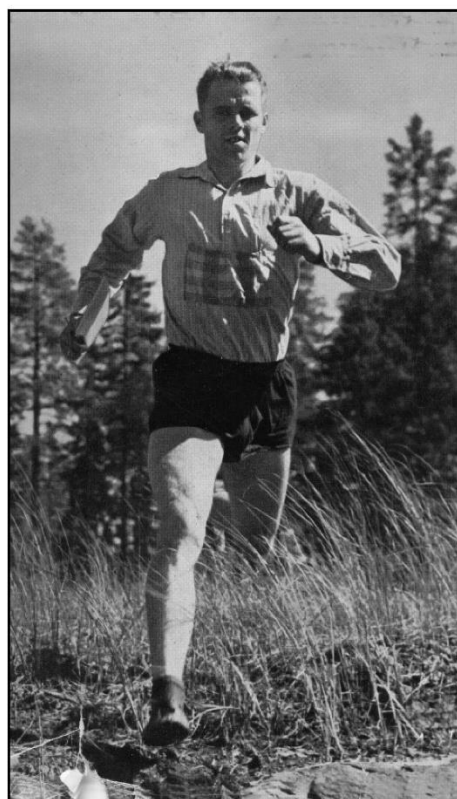
Vedkommende som fortalte meg dette, uttrykte det slik: *Den kommentaren glemmer jeg aldri!*

Magne's løpsegenskaper i terrenget

Her er det ingen grunn til at jeg skal prøve å sette ord på dette. Jeg tror ikke det er mulig å få sagt dette bedre enn det svenske Gösta Olander, Vålådalens legendariske turistvert, har sagt det. Magne fikk en ukes opphold der etter seieren med Martin Stokken i Fjällorienteringen, som jeg tidligere har nevnt. Det var i 1958. Jeg siterer fra Orienteringsforbundets bok fra 1987:

La oss slutte denne historien om Magne Lystad og hans meritter som o-løper med "Gunder Hägg-Krönikan", der Sveriges store løperstjerne intervjuer Gösta Olander om Magne Lystads særegenheter som idrettsmann. Vi tar med et utdrag:

Och du må tro att det blev en upplevelse", forteller Olander. "Magne kom svepande över obanad , gropig terräng. Jag kände svårigheterna, men de störde inte denne intuitivt löpande skogskarl. Han flöt bara fram, han sjönk aldrig, trots att marken hade karaktären av vare sig brista eller bära. Som en hind rann han fram över ojämnheterna och med djurets känsla satte han ned foten, medan blicken var riktad rätt framöver – det var en underbar syn, som jag aldrig kommer att glömma.

Magne med god flyt i terrenget

Karrieren går mot slutten

I desember 1964 på slutten av karrieren, skriver han slik: *Nå er det ikke så rart med treningen. Det går mest i overtids- og ekstraarbeid. Det er uhyggelig dyrt å leve med kjerring og unger her i byen, og jeg har ny leilighet med ca 400 kr. i utgift i måneden.*

Men jeg klager ikke, jeg har kunnet satse mange år på o-sporten for fullt tidligere, og selv om det har kostet meg mye penger, så angrer jeg ikke på alle de årene jeg levet og åndet for trening og o-løp.

Nå har jeg slått over i et annet gir liksom, men det

er like moro for det. Før så trente jeg enten det passet eller ikke, men nå er det ofte treningsturen må vike for familie og lignende.

.....og selv om det har kostet meg mye penger, så angren jeg ikke på alle de årene jeg levte og niddet for trening og o-løp.....

Magne hadde fin håndskrift og var god til å formulere seg skriftlig.

Vi ser at han jobbet mer enn full dag, likevel hang han med og tok bronse i Nordisk i 1965.

I et brev etter dette mesterskapet skriver han slik: *Jeg var ikke i noen toppform i Norgesmesterskapet, og etter det har jeg trent ca. 2 ganger pr. uke, disse treningsturene har vært på ca 30-40 min. i tiden ca 21.00 – 21.30 om kvelden. Jeg har arbeidet ca 14-16 timer i døgnet på fridagene (tjent ca 2000 kr ekstra de siste 3 ukene). Likevel holder farten og kondisen godt og vel mot disse unggutta i sine beste år! Jeg hadde sjansen, men rotet bort 3-4 min. på slutten, det kommer vel av at jeg har deltatt i alt for lite løp i det siste, og at konsentrasjonen ikke holder helt ut.*

Vel, det går ikke an å gråte over spilt mjølk, men jeg angren bittert på at jeg ikke lot de 2000 kr gå til helvete, og satset 100% på trening de siste 4 ukene før Nordisk.

Vi må vel fastslå at konkurransegløden hos o-kongen fortsatt var tilstede! Han skriver da også slik litt lengre ut i samme brev: *Hvis helsa holder, så kanskje jeg lager trøbbel for UK også neste år. Ellers tror jeg UK helst vil sjalte ut "gammern". Jeg skulle egentlig ha lagt opp, men det er vanskelig. I fjor i EM gikk det for dårlig til å slutte, og nå i Nordisk for bra (i forhold til treningen).*

I et senere brev skriver han slik: *Jeg gikk helt i hi etter Nordisk og har ikke slitt mye treningsklær etter det. Det ble mye jobbing og så går den ene dagen og uka etter den andre. En fordel med en pause var at alle småskader ble leget, og nå har jeg så smått kjørt i gang igjen. Men når man er såpass tilårskommen som meg, får man ta ett år om gangen. Da lauvet spretter igjen, får vi se hva*

gubben kan finne på, personlig tror jeg at det går raskt nedover nå.

Og det ble slik at Nordisk i 1965 ble Magne's siste internasjonale opptreden.

Lunderseter i.l.s stafettlag hadde mange gode resultater i NM. Her den vanligste lagssammensetningen:

Fra v. Ivar Lilleberg, Magne Lystad og Erling Åsen.

Klubbfølelsen

I en artikkel om Magne i Orienteringsforbundets bok fra 1987 tar vi med dette avsnittet:

"Intet er som felles idretts glede" har Magne Lystad uttalt. I alle år var han trofast medlem av Lunderseter IL, selv om mange klubber kunne tenke seg å ha en slik ankermann. Til og med svenskene var ute etter Magne, etter hvert som han slo sine blå-gule konkurrenter på deres egen "bana". Ut fra en snever tropp på 5 o-løpere – Martin og Reidar Venberget, Ivar Lilleberg, Erling Åsen og Magne Lystad – ble det en betydelig merittliste for Lunderseter i.l. i NM stafett.

For at det skal bli historisk korrekt, får vi legge til at Magne i 1952, som juniormester, var medlem i Brandval orienteringsklubb. På den tiden var det enda ingen o-gruppe i Lunderseter.

At klubbtilhørighet var svært vesentlig viser han også for meg da han i sitt første brev slår fast:

Jeg håper at du holder deg til gamleklubben senere også, selv om du senere kommer på jobb på andre kanter.

Med Magne langs Finnskogleden

På 1990-tallet var vi en gjeng med eldre o-løpere som tok opp igjen kontakten med Magne. Det resulterte i noen turer etter Finnskogleden og med mimring om gamle dager. Jeg følte at Magne satte stor pris på disse turene, særlig da hans treningskamerat fra tiden i Bogen, John Guttke, deltok.

På tur langs Finnskogleden – her ved Ritamäki. Fra v. Dagfinn Olsen, Kjell Hauger, Arne Brodal og Magne Lystad. Fotograf: John Guttke.

Dessverre ble Magne rammet av kreft på slutten av 90-tallet og disse trivelige turene tok da naturlig nok slutt.

Magne døde i januar 1999. Det var mange klubbkamerater og andre o-løpere fra Glåmdal som deltok i begravelsen etter denne sympatiske idrettsutøveren som etter min mening er Glåmdalsdistriktets største gjennom tidene.

Minnestein på barndomshjemmet

I 2005 tok Skogkarenes klubb Glåmdal, som er en klubb for gamle o-løpere, initiativ til å få satt opp en minnestein med informasjonstavle på barndomshjemmet Sørli. 2005 var også 60-årsjubileum for Norges Orienteringsforbund. De hadde ingen planlagt markering for dette, men etter invitasjon så kom presidenten og mange andre størrelser til Sørli og ”kastet glans” over denne seremonien.

Her bør også nevnes at Orienteringsforbundet i forbindelse med 60-årsjubileet, ga ut en kortstokk hvor profilene i o-idretten blant andre fikk hver sitt kort. Det forteller det meste om Magne`s posisjon at han er tildelt sparesset.

Lunderseter idrettslag har skiltet vegen til Magne`s barndomshjem Sørli fra riksvegen

Magne Lystad, den første o-kongen, 7 NM gull, 5 NM gull stafett, EM gull 1962

Orienteringsforbundet produserte en kortstokk til 60-årsjubileet i 2005. Magne var sparesset!

mellom Lunderseter og Svullrya. Grue kommuneskoger gjør også en god jobb med å holde området ryddig og i orden.

Artikkelforfatteren i samtale med o-kongen etter endt løp i VM-66.

PS: Dagfinn Olsen var selv en habil o-løper i mange år. I 1961 tok han sitt første individuelle KM-gull i junior-klassen. I 1963 og 1966 ble han militær norgesmester. I 1964 ble han nr. 8 i senior NM, fikk tre KM gull i ulike løypelengder og kom på landslaget i orientering. I 1966 var han med på det norske stafettlaget som fikk bronse i det første VM og han fikk 4. plass individuelt.. Sammen med Kjell Hauger og Arne Brodal fikk de 4. plass i stafett NM i 1966 for Brandval o.k. Red.

Hokåsen skole "Brandval kommunes jobbetidsmonument"

av Jan G. Hokåsen

Reiser man veien fra Roverud østover mot Hofos, faar man, straks man er ved Hokaasbroen, øie paa en imponerende bygning oppe mot høiden paa høire side av veien. Det er Hokaasens nye skole. Når man ser denne skolebygning utvendig og indvendig og erindrer at man er forholdsvis langt oppe paa landsbygden, fristes man til at utbryte med dansken, som saa Holmenkollrendet for første gang: "Det er skam løgn!"

Dette var innledningen på et referat i Hedmarkens Amtstidende 9. januar 1923. Referatet omhandlet overleveringen av den nye Hokåsen skole til Brandval skolestyre. Referatet hadde fått en sentral plass på første side: "**Brandval kommunes jobbetidsmonument**".

Hokåsen skole bygd 1922. Foto: Ole Erik Ruud 2012.

Overtakelse av skolen var siste sak under Brandval herredsstyres møte som fant sted i den nye skolen. Medlemmene ble vist rundt av byggekomiteens formann, ingeniør Skaare Botner.

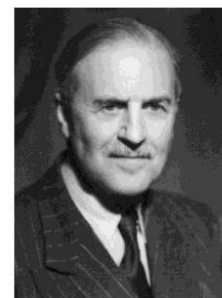
Ing. Martin Skaare Botner (1893-1983)

Jan G. Hokaasen f. 1942

Man startet med kjelleren: *Straks man er kommet ned den brede svingtrap, har man mot vest et stort lyst sløidrum, 8 1/2 x 6 meter stort. Næste dør østover fører ind til et stort præktig rum for skolekjøkken med behørig indredning. Næste rum inneholder opvask med kloak og saa kommer man ind i badet, hvor der er 7 duschrum og en stor ovn til opvarming av vandet. Det er ellers gitt en detaljert beskrivelse av kjellerens innredning.*

Videre: Bygningens 1. etage optas væsentligst av 4 store saler, klasseværelser, 8 x 10 meter store. Vægtavlerne i disse værelser er støpt av cement ind i selve væggen. I anden etage mot øst er der en lignende sal og videre lærerværelse, kontor, rum for samlinger og apparater og to leiligheter. Bygningen dækker en grundflate av 1/3 maal og hele den vakkert planerte og indgjerdede tomt utgjør mellem 3 og 4 maal.

Arkitekt Arnstein Arneberg (1882-1961). Arneberg er en av Norges mest kjente arkitekter. Han tegnet bl. a. Doktorgaarden til dr. Bull på Roverud i 1914, Oslo Rådhus, Skaugum, Sikkerhetsrådets sal i FN-bygningen i New York og "Romeriksdomen" ved Kløfta. (Se Brandvalitten nr. 1 2009.)

Det var arkitekt Arneberg som hadde utarbeidet tegningene til skolen. Grunnarbeidene ble utført av Marius Hokåsnoen og Paul Flygind. Blant 19 anbydere fikk Marius Pettersen snekkerarbeidet. Johs. Olsen sto for malingen.

Paul Flygind (1887-1972)

Slik bygningen framsto i januar 1923, var de samlede utgifter Kr. 223.000. Da gjensto imidlertid maling av uthus og stakitt som var kostnadsberegnet til kr. 1.800!

Da som nå: Byggebudsjettet hadde fått en enorm sprekk. Det viste en overskridelse på kr. 118.758,-. Overskridelsene ble heftig diskutert og drøftet, og opposisjonen var meget kritisk til den politiske ledelse for håndteringen av budsjettet. Da som nå: Ingen ville påta seg ansvaret for overskridelsene.

Skolestyrets formann, Halfdan Jahr, avsluttet møtet med å takke for *presenten*. – *Den er stor – overvældende. Jeg vil håpe at Brandvals indvånere maa faa glæde og nytte av huset!*

Halfdan Jahr (1862-1927)

Hvis vi ser på andre bygdeskoler rundt omkring i distriktet, forstår vi at Hokåsen skole var langt forut for sin tid; eller som et av herredsstyremedlemmene uttrykte det under debatten: *Hvad bygningens flothet angaar, saa kan vi bare se paa folkeskolerne i byerne, og hvorfor skal de være saa meget daarligere paa landet? Her i denne bygning har vi naadd idealet, og bygningen er vakker og solid.*

Det framgår av et skolebilde fra 1923 at det var 107 elever på skolen pluss noen som ikke var til stede på bildet. Avbildede lærere var Andreas Tagestad, Arne Kubberud og Minda Lunder.

Ennå i dag framstår Hokåsen skole som et slags "monument".

Vi er alle takknemlige for at dyktige og arbeidssomme medlemmer av Hokåsen samfunnshus holder den gamle skolen vedlike.

Rettelse: I forrige nummer hadde vi bilde av Sverre Jahr og hadde satt inn feil levetid i bildeteksten. Vi beklager feilen. Han ble 90 år: Sverre Jahr (1920-2010).

Vi minnes Inger Rapstad

av Halvor Noer

Inger Rapstad, født Sormerud, ble født 10. februar 1922 og døde 26. februar 2012. Før hun giftet seg i 1944 arbeidet hun hos distriktslege Bull på Roverud. Der hjalp hun til inne og tok seg av stellet av doktorens husdyr – ku, gris og høner. Etter at barna ble større arbeidet hun først i Lybeck-kiosken på Roverud. Deretter var hun fram til pensjonsalder i arbeid på kjøkkenet på Roverud aldershjem.

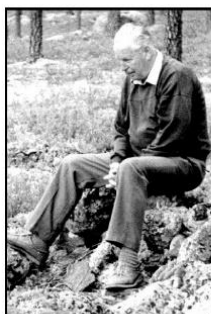
Inger var en livlig, blid og positiv dame som hadde et ønske om få greie seg hjemme lengst mulig. Det ble bare noen få dager på sykehuset før hun døde der. På sine eldre dager ble hun interessert i lokalhistorien. Hun var bl.a. informant i Kari Noers artikkel om dr. Bull. Se Brandvalitten nr. 1 2009. Det er med stor ydmykhet og takknemlighet vi ser at innsamlede midler skal gå til Historielaget. Vi lyser fred over Inger Rapstads gode minne.

Hofoss historieforening

av Erlend Strand

Stiftelsen av Hofoss historieforening

I forbindelse med Yngve Strands begravelse (mai 2010), lanserte Dag Kjensjord (Yngves nevø) ideen om å stifte en historieforening til minne over det forskningsarbeidet Yngve la ned gjennom mange år. Yngve gjorde blant annet utgravninger av en militær postering fra 1700-tallet, på den høye morenen mellom Hofossgårdene og Åfloen. (Se *Brandvalitten* nr. 1 2008. Red). Kunnskapen han tilegnet seg gjennom et helt liv, videreformidlet han til interesserte i sine omgivelser.

Yngve Strand
1929-2010)

I flere år var Yngve medlem av Brandval historielag. Han gledet seg spesielt over å få jobbe sammen med sin Hofoss-nabo Tore Noer. Sammen lærte de seg å tyde gammel, gotisk håndskrift. Tore forfattet også det som i dag er den eneste samlede framstillingen av Hofoss' historie, fra istiden til vår egen tid. (Se *Brandvalitten* nr. 1 2001. Red).

Foreningens stiftelsesmøte ble avholdt i Halvorstuen på Hofoss, og som stiftere stilte Inger Noer, Toril Aafloen Henriksen, Dag Kjensjord, Sigmund Engdahl, Thor Olsen, Anne Marit Nordby, Ola Skaare, Gunnar Strand, Hans-Otto Strand, Øyvind Strand og Erlend Strand. (Se foreningens nettsted for mer informasjon: sites.google.com/site/hofoss/).

Foreningens formålsparagraf

Hofoss historieforening har satt seg som mål
1) å bidra til lokalt engasjement og identitets-skaping for nåtidige og framtidige hofossinger, og andre med tilknytning til eller interesse for Hofoss.

2) Bygge et digitalt arkiv med informasjon om Hofoss' historie og geografi, og publisere materialet på foreningens nettsted.

Erlend Strand f. 1965
fortalte om historie-
foreningen på Kveldsåpent
1. mars.

3) Forvalte midler til forskning på Hofoss' økonomiske, sosiale og kulturelle historie.
4) Tilby et interaktivt forum i og med foreningens nettsted, hvor alle med interesse for Hofoss kan kommunisere og bidra med informasjon til databasen.

I løpet av mai-juni 2012 arrangerer foreningen Hofossdagen på tunet i Tæsstu'n (Tostenstuen). I denne forbindelse vil foreningen sende ut invitasjoner til alle med spesiell tilknytning til Hofoss. Spørsmål om Hofossdagen kan rettes til erlendstr@gmail.com.

Internett og Hofoss historieforening

Internett står sentralt i utviklingen av Hofoss historieforening. På Facebook-gruppa *Hofoss* (www.facebook.com/groups/2379781823/) har temaet lokale stedsnavn på Hofoss vært ivrig diskutert. I ordskiftet deltok blant andre Trond Nordby, professor i statsvitenskap ved UiO og hofossing med rike kunnskaper om grenda. Resultatet ble en liste med over hundre navn. Lista presenterer vi på foreningens nettsted, med navneforklaringer, lokaliseringer, bilder og kart.

Alene det å ha opprettet et nettsted, uten å ha promotert verken nettstedet eller foreningen, var tilstrekkelig til at NRK kontaktet oss i forbindelse med produksjonen av programmet "Hvem tror du at du er?". NRKs portrett lar hovedpersonen følge en av sine slektslinjer tilbake til boplassen Kjølén på Hofoss.

Håpet er at foreningen gjennom sitt nettsted etterhvert kan utvikle en solid og rikholdig informasjonsbase, et faglig og sosialt møtested, der medlemmer og andre interesserte kan lære Hofoss å kjenne, eller selv bidra med informasjon, fotografier, synspunkter og erindringer.

Bureising i Solør

av Bjørn Tuer

I Kveldsåpent på Skineb 5. januar fortalte Bjørn Tuer om de mange småbruk som ble opprettet i årene 1920 til 1955 i solørbygdene. Han skrev ei bok om dette som kom ut i 2002. Vi skal presentere noe av dette stoffet i Brandvalitten framover. Bjørn hadde en lang tjeneste på Landbrukskontoret i Grue og vokste selv opp på et bureisingsbruk ved Namnå. Derfor vet han hva bureiserlivet handlet om. Red.

Bjørn Tuer f 1934

Et utsnitt fra forordet

Det er et faktum at det foreligger veldig lite skriftlig materiale om bureiserne i Solør og deres levekår. Bureisingsepoken i tidsperioden 1920 - 1960 er interessant både med hensyn til den distriktpolitikken den var et resultat av, levekårene og skjebnen til bureiserfamiliene, og satsingens betydning i ettertid for bygdene våre. Ordningen med statstilskott til bureising ble administrert av Det Kgl. Landbruksdepartement og søknader om tilskott og lån ble behandlet av Småbruk- og Bustadbanken etter gjeldende regelverk. På kommunalt nivå var det jordstyrekontorene som var bindeleddet mellom bureisere og statsinstitusjonene.

Det er imidlertid bureiserfamiliene som best kan redegjøre for sine levekår og egeninnsats. Men det er ikke så mange igjen av de opprinnelige bureiserne som kan gi oss førstehånds opplysninger om bureiserens hverdag. Mye verdifull informasjon er allerede gått tapt.

Det var i 1998 jeg bestemte meg for å samle inn tilgjengelig dokumentasjon om bureisingsepoken i Solør som et ledd i vår lokalhistorie, særlig hastet det med å kontakte gjenlevende bureisere. Fra de eldste brukene måtte det bli andre eller tredje generasjon som var aktuelle informanter.

Over alt er jeg blitt godt mottatt og blitt godt informert, særlig gjennom samtaler, men også ved hjelp av dokumenter, regnskapsnotater og fotografier. På grunnlag av dette, tilgjengelig litteratur ellers, offentlige rundskriv og regler og tinglyste dokumenter, har jeg utarbeidet artikler om enkelte bruk og bureiserfamilier.

Bureising – hva er nå egentlig det?

Ordene bureising og bureisere kom først i bruk omkring 1920. Unionoppløsningen med Sverige i 1905 førte med seg stor optimisme, nasjonalstolthet og tro på fremtiden, noe som igjen førte til god grobunn og pågangsmot for samfunnsbyggende krefter. På denne tiden var arbeidsløsheten stor, og en stor del av landets ungdom søkte lykken i Amerika.

I 1915 endret *Selskapet til Emigrasjonens inskrænking* navn til *Selskapet Ny Jord*, som senere har spilt en meget betydelig rolle nettopp ved innkjøp av dyrkingsfelter, veibygging fram til parsellene, kanalisering og videresalg av feltene til bureisere.

Hovedårsaken til at myndighetene gjennom mange hundre år har inspirert til og støttet bureising og nydyrking har nok vært ønsket om størst mulig selvforsyning av mat. Under den første verdenskrig ble nødvendigheten av høy selvforsyningsgrad ytterligere synliggjort og staten forhøyet sin støtte til nydyrking ytterligere.

For å stimulere opprettelsen av nye bruk ekstra ble *Statens Småbruk- og Boligbank* opprettet i 1915/16 for å gi langsiktige og billige lån. I 1918 nedsatte Stortinget jorddyrkingskomiteen, med mandat å gjennomgå og komme med forslag om revisjon av regler for offentlige tiltak til fremme av nydyrking og indre kolonisering (bureising).

Det politiske målet med bureisingssatsingen var primært å redusere utvandringen, gi utvandrere som ønsket seg tilbake til gamlelandet nye muligheter, bedre matvaresikkerheten og å redusere arbeidsledigheten ved å skape nye

arbeidsplasser og økt jordbruksareal. Helst skulle bureisingsbruket gi familieforsørgeren og kona helårlig sysselsetting. Sekundært ønsket man også i noen grad å bremse utflytting fra bygd til by.

Komiteen avga innstilling i 1919. Den ble lagt fram for Stortinget i 1920 og vedtatt med få endringer. Landbruksdepartementet fikk sitt eget kontor, Jordkontoret, til å ta seg av bureisings- og jorddyrkings sakene. Videre ble det bestemt å opprette jordstyrer i hvert herred (kommune).

Regelverket som ble vedtatt la grunnlaget for bureisingen i moderne tid:

1. Direkte tilskott til jorddyrking: Ordinært tilskott til vanlige jordbrukere og forhøyet tilskott til bureisere og småbrukere.

2. Tilskott til bygging av uthus på bureisingsbruk.
3. Direkte tilskott til kommuner, "kolonisasjonsselskaper", Selskapet Ny Jord og bureisingslag til innkjøp av større sammenhengende dyrkingsfelt, bygging av veie og bruer, kanalisering m.v.
4. Direkte tilskott til overflatedyrking av jord til eng og beite.
5. Tilskott til innkjøp av kunstgjødsel i forbindelse med nydyrking.
6. Billige lån i Jorddyrkingsfondet til kommuner og enkeltpersoner til innkjøp av jord, grøfting og dyrkingsarbeider.
7. Billige lån i Småbruk- og Bustadbanken til bygging av hus på bureisingsbruk.

(Mer stoff om bureising i neste nr. Red.)

Oksen Odin på Monsrud

av Jan Engen

Jan Engen f. 1937

Oksen Odin sine tanker
Og kuas tapte verdier
Odin på engen vandra
Fra tue til tue han gressa
Tenkte stadig på den siste bestigning av ungviga Teresa
Dagen gikk og han venta på drengens røst
For nå begynt'n å bli tørst
Fikk han heller ta ei gammel ku først.
Men det er jo ikke hver dag ei ku har løst
Han fikk gå i bekken og dempe seg

I kaldt vann mot sin løst
Han fikk smøre seg med tålmod
Til røsten fra drengen kom ved grinda i øst
Han tenkte på døden, men ville
Bestige så mange som mulig først
Siden kunne han gjerne bli biff og kjøtt
En takk til oksen Odin, han formerte seg mest
Hadde en meget god attest
Sprøyter og armer i dag
Nei, kviga og kua mener nok at Odin var best

Hilsen drengen

Momenter fra årsmeldinga 2011

valgt ut av Halvor Noer

Tundagen ble arrangert 4. juni i strålende vær med nærmere 200 besøkende. Brandval Skolemusikk med drillpiker stilte opp og The Brandies, fire unge musikere fra Brandval, sørget for en flott forestilling. Husflidslaget bidro med salgsutstilling i Gammelstun.

I Galleri Grisen hadde Ivar Hansen sin salgsutstilling av neverarbeider, og der var også en imponerende utstilling av Reidar Noers malerier og karikaturtegninger.

Aktiviteter gjennom hele dagen: Slechtsgransking, presentasjon av gamle bilder, dokumenter og bøker, bildeframvisning, staudesalg, salg av vafler, kaffe, saft og rømmegrøt, utlodning og konkurranser.

Grendevandring på Kolemo samlet 40 deltakere. Dagfinn Olsen ledet oss gjennom Kulturstien på en ypperlig måte. Etter vandringen bød Anne Lise Brøderud på kaffe og kaker i Rudsetera.

Bussturen 28. august gikk med 41 deltagere til Norsk Skogmuseum og Glomdalsmuseet på Elverum og til Røsåsen gardsmuseum i Åsnes. På Glomdalsmuseet var det Seterdag med aktiviteter på de forskjellige setrene. Siste stans var Røsåsen gardsmuseum der alle husene på eiendommen var tatt i bruk til museum.

Julegraut på Skineb gikk av stabelen 1. desember i regi av Husflidslaget og Tunstyret.

Kveldsåpent er gjennomført med følgende tema: «En levende Finnskog - vårt felles ansvar», «Låven på Skinebprosjektet», «Presentasjon av Austmarka Historielag», «Registrering av kulturminner i Brandval», «Bilderegistrering og hjemmesideinnhold», «Minner fra Skineb», «Presentasjon av Granli Historielag».

Tirsdagsklubben er fortsatt besøkt av mange, og ni ganger har klubben hatt møter.

Arkiv- og vaktmestergroupe

Komiteen har arrangert 8 «Bli kjent i Arkivet»-kvelder. Omplussing og registrering av bøker, tidsskrifter, avisutklipp og lignende har fortsatt i 2011.

Slechtsgranskingsgruppe

Gruppe har avholdt 8 åpne møter. Det er positivt at det stadig kommer innom nye personer, både medlemmer og ikkemedlemmer som ønsker opplysninger om sin egen slekt. Gruppe har også vært med å arrangere «slechtsforskerdager» på biblioteket i Kongsvinger.

Fotogruppe

Gruppe hadde bildeframvisning på Tundagen. Historielaget har gått til innkjøp av en ekstern harddisk for oppbevaring av digitale bildefiler og bilderegistreringsprogrammet PixFiler. Det har vært tre møter i gruppa for å framskaffe bilder og opplysninger til kalenderen. Bildekontaktene har gjort en god jobb i den forbindelse. Det er solgt ca. 1.000 kalendere.

Finnskoggruppe

Det er avholdt et møte med Austmarka Historielag der det bl.a. ble diskutert hvordan eiere av finnebo-plasser/bygninger etc. kan finne finansieringsstøtte.

Brandvalitten

Medlemsbladet Brandvalitten har kommet ut med fire nummer og 96 sider siste år.

Bygdebokkomiteen for Hokåsen

Bernt Olav Neskvern og Rolf Amundsen, som var forfattere for Finnskogbindet, er engasjert videre med Bernt Olav som ansvarlig redaktør. Det ble mindre skriving enn planlagt i 2011 på grunn av sykdom. Dette har medført at utgivelsen som var planlagt i 2011, er utsatt til 2012. Fotogruppe har vært aktiv i 2011 og er nærmest ferdig med sitt arbeid med boka. Med et godt salg av Hokåsenbindet i 2012 og salgskampanje på Finnskogbindet, bør finansieringen av neste utgave være klar i 2012.

Bygdetunet på Skineb

To store dugnader er gjennomført, 5. mai og 31. mai. Fire utebenker er kjøpt inn. Nye ekstralåser i Gammelstun er montert. Veggen inn til Bygdetunet er gruset.

Rein Johnsen ryddet og klargjorde Grisehuset til «Galleri Grisen». Rein startet i fjor også opp arbeidet med å rydde fjøset.

Hagegruppe har fått gjennomført sprøyting og pløying av hageområdet.

Utesamlingsutvalget har utarbeidet en framdriftsplan og en dugnad er gjennomført.

Historielagets hjemmeside fungerer godt og mange interesserte har sett på sida.

Styret har hatt 4 møter og har behandlet 19 saker.

Økonomiske bidrag er mottatt fra Myrer II Sanitet og Hjørdis Sørli's minnekonto.

Medlemmer.

Historielaget hadde pr. 31/12 601 medlemmer, en økning på 33 medlemmer fra 2010.

Finnskogen Turistforening

Kort referat fra Stein Briskeruds kåseri på årsmøtet

av Ole Erik Ruud

Leder i Finnskogen Turistforening, Stein Briskerud, presenterte Turistforeningen på en informativ og interessant måte på årsmøtet.

Det er 25 i år siden Finnskogen Turistforening ble startet. Målsettingen med Turistforeningen, er å få folk ut på tur. Men Finnskogen Turistforening har en paragraf til som er mer i tråd med historielagets interesse: Arbeide for å bevare finnekulturen.

I dag er det 1400 medlemmer i Finnskogen Turistforening. Det er en av de største foreningene i distriktet. Det er flest medlemmer fra Kongsvinger kommune, Elverum kommune og fra Grue. I Åsnes, Eidskog og Våler er det adskillig færre. Odalen har egen turistforening.

Når en melder seg inn i Den Norske Turistforening, så blir en automatisk medlem i den turistforeningen der en bor.

For en del år sida ble det danna et Barnas Turlag. Det ble nedlagt etter hvert, men i fjor startet de opp med Barnas Turlag i Elverum. Så dukket det opp noen på Flisa som startet Barnas Turlag der. Så nå er det Barnas Turlag Elverum og Barnas Turlag Solør. Det står igjen å få til et Barnas Turlag i Kongsvinger og Eidskog. Den Norske Turistforening Elverum er et underlag av Hamar/Hedmarken og Finnskogen Turistforening.

På Kongsvinger er det en turistinformasjon. Siv Solberg står der. Hun betjener og selger det materielle foreningen har. Det er åpent hver dag. En kan ringe dit i kontortida hvis det er noe en lurer på.

På Turistforeningens kart er det en oversikt over alle de stiene, hyttene og overnattings-stedene som foreningen disponerer over. Dette er et gratis kart som vi deler ut til alle som er interessert i hva vi har av tilbud på Finnskogen På baksida av kartet står det litt om Finnskogen.

Briskerud presenterte hyttetilbudene. Hyttene er låst med Turistforeningens standard nøkkel så alle som har den, har mulighet til å låse seg inn og overnatte og bruke det stedet.

Stein Briskerud og møteleder Terje Hauger

Lebiko ligger på Varaldskogen ca. 7 km fra riksveien. Den ligger etter sjutorpsrunden.

Vålet ved Øiermoen kommer til å være stengt i sommer.

Det fins to hytter ved Rotna – ei gammel fløterbrakke ved **Helgedammen** og ei hytte ved **Rotnedammen**.

Brutjernskoia er ei tidligere ljørkoie ovenfor Frysjøen.

Rotberget bedehus er oppvarmet hele året.

Juskjøloia er ei lita koie på Elverum Finnskog. **Flotsberget** er ei gammel brannvakthytte. Det er også ei lita hytte som heter **Renådammen** i Elverum.

Løvknoten i Elverum Finnskog. Den ligger nesten i Våler

Rundkjølbrakka har Elverum kommune latt foreningen disponere.

Flisberget i Elverum ligger akkurat på grensa mellom Elverum og Våler

Deretter gav Briskerud en orientering om turstier, flyktningsruter og orienteringsposter og hvordan en kan oppnå «Kjentmanns-merke» og andre utmerkelse.

Se hjemmesida: www.finnskogen-turistforening.no

NB: På Skineb har vi nå til salgs ei informativ bok om besøksmål på Finnskogen. Se side 18.

Utdrag fra Jan G. Hokaasens
referat fra Årsmøtet
 onsdag 29. februar i Hokåsen Samfunnshus

Leder ønsket 43 personer velkommen og introduserte deretter leder i Finnskogen Turistforening, Stein Briskerud, som presenterte Turistforeningen på en informativ og interessant måte. (Se eget referat). Som takk for fin orientering, mottok Briskerud et eksemplar av Bygdeboka - Finnskogbindet. Denne avdelingen av Årsmøtet ble avsluttet med kaffe, smørbrød og kringle.

Årsmelding for Historielaget og Bygdetunet ble opplest og enstemmig godkjent. (Se egen omtale).

Regnskapet for Historielaget viste et overskudd kr. 45 341,74. Hovedinntekten har vært kalendersalg og medlemskontingent.

Regnskap for Bygdetunet viste et overskudd på kr. 1 439,30.

Begge regnskapene ble enstemmig godkjent og kasserer innrømmet ansvarsfrihet.

Budsjett 2012 for Historielaget og Bygdetunet

Styret la fram et budsjettforslag som viste et overskudd på kr. 45.600,- for Historielaget og et underskudd på kr. 52.600,- for Bygdetunet.

Underskuddet er beregnet ut fra behov for omfattende vedlikeholds- og restaureringsarbeider.

Budsjettforslagene ble enstemmig vedtatt.

Kontingent for 2013

Etter forslag fra styret ble årlig medlemskontingent uforandret, kr. 150,-.

Valg

Etter valgkomiteens forslag ble følgende valg fattet:

Styret:

Leder: Terje Hauger (1 år)
 Styremedl.: Ole Johannes Østberg (2 år)
 Tone Aamot Johnsen (2 år)
 Anne-Lise Brøderud (1 år)
 Olaug Eriksen (1 år)
 Varamedl.: Magne Bratberg (1 år)
 Sigmund Engdal (1 år)
 Svein Engelstad (1 år)

Bygdetunkomite:

Leder: Rolf Hauger (1 år)
 Styremedl.: Lars Lundhaug (2 år)
 Gunhild Øiseth (1 år)
 Reidun Staal (1 år)
 Rein Johnsen (2 år)
 Varamedl.: Jens Foseid (1 år)
 Per Holen (1 år)
 Ivar Hansen (1 år)
 Magne Østgård (1 år)
 Bjørn Fossum (1 år)

**Utesamlings-
 utvalg:**

Rein Johnsen, leder
 Karin Hagen
 Odd Arne Meldalen
 Jan G. Hokaasen
 Magne Østgård

**Hagegruppe,
 Skineb:**

Rønnaug Børresen, leder
 Åshild Nymoen
 Lille Storberg
 Aud Bjerke

Revisorer:

Signe Holtet (1 år)
 Ole Neskvern (1 år)

Fotogruppe:

Ole Erik Ruud, leder
 Ole Johannes Østberg
 Birger A. Holtet
 Terje Hauger

**Arkiv- og
Vaktmester-
gruppe:**

Reidun Rapstad, leder
Svein Moen
Ivar Paulsen
Gunhild Øiseth
Tom Linde
Ole Johannes Østberg

**Bilde-
kontakter:**

Sverre Ruud
Rein Johnsen
Mary Ann Andersson
Helen Lunderbye

**Kulturminne-
gruppe:**

Thor Olsen, leder
Dagfinn Olsen
Trygve Rotberg
Oddbjørn Johansen

**Vestside-
gruppe:**

Rein Johnsen, leder
Kari Bråten
Tone Aamot Johnsen
Bjørn Fossum
Martin Johnsen

**Musikk-
gruppe:**

Tor Aarstad
Trond Våreid
Tor Welo
Fred Nordal

**Finnskog-
gruppe:**

Haldis Mo, leder
Terje Hauger
Svein Steffenstorpet

**Intervju-
gruppe:**

Ole Jonny Holt
Per Skogrand
Roger Pellerud

**Slekts-
granskings-
gruppe:**

Tom Granseth, leder
Ole Johannes Østberg
Bjørn Thomassen
Tom Linde

Brandvalitten: Halvor Noer, redaktør
Ole Erik Ruud
Terje Hauger
Ole Lunder, annonser

Gruppeledere og gruppemedlemmer er valgt for 1 år.

Kongsvinger Museumsforening:
Varamedlem:

Terje Hauger
Ole Johannes Østberg

Valgkomite: Halvor Noer (1 år)
Karin Hagen (2 år)
Jan G. Hokaasen (3 år)

Faste komiteer:

Øst-Nor-utvalget:
Thore Desserud, leder
Halvor Noer
Jan G. Hokaasen
Gunnar Marius Noer
Ingun Aastebøl

Bygdebokkomite for Hokåsen

Arne L. Hanestad
Trygve Myrvold
Ole Johannes Østberg
Øystein Østgaard
Per Helge Lystadmoen

Fotogruppe, Bygdebok:

Trygve Myrvold, leder
Ole Erik Ruud
Thor Olsen
Martin Høgberget

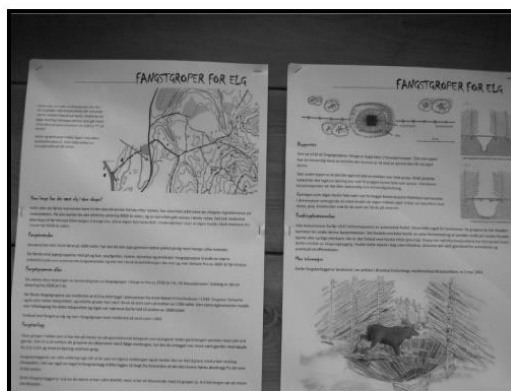
Fangstgropene øst for Sønsterudgrenda

av Dagfinn Olsen

I en artikkel i Brandvalitten nr. 2 fra 2004 er disse fangstgropene beskrevet.

Senhøstes 2011 ble det av Roverud øst Utmarkslag satt opp ei informasjonstavle like inntil skogsbilvegen og ryddet og merket etter groprekka - i alt 13 groper. Fra badeplassen ved Mellomtjernet i Sønsterudgrenda er det merket etter skogsbilvegen som tar av øst for fylkesvegen.

For interesserte er dette en lett, fin kveldstur i underkant av 1 km i terrenget tur-retur i åpen furuskog.

Vil du støtte oss med din Grasrotandel?

Org.nr: BRANDVAL HISTORIELAG

Org.nr: 875876252

32774875876252

NORSK TIPPING

GRASROTANDELEN

Vi har følgende bøker og skrifter til salgs:

Brandval Sanitetsforening 100 år		Kr 300
Möte med Finnskogar - Skogsfinska besöksmål		Kr 150
Brandvalboka – Finnskogen		Kr 550
Skogbrukets historie i Kongsvinger		Kr 290
Brandval Kirke 350 år		Kr 100
Gamle Roverud		Kr 330
Brandval og Vinger Bondelag 100 år		Kr 200
Norsenterets historie		Kr 200
Agnåa – Vestmarkas perle		Kr 200
Lovise og Nils Hagen med etterkommere		Kr 30
Brandvalitten	ny	Kr 30
	gammel	Kr 20
Kalendere	ny	Kr 80
	gammel	Kr 20
Kart:		
Tur-og kulturminnekart Eikeberget og Fjoserberget		Kr 50
Jakt- og turkart Kongsvinger Vestside		Kr 50

Disse kan bestilles tilsendt - porto kommer i tillegg.

Kontakt: Ole Johannes Østberg tlf: 62 82 51 40. E-post: olejeast@skyberg.no.

Gamle leker

Fra heftet:

Friminuttene i den gamle skolen.

Anne Marie Halvorsen var lærer på Brandval Sentralskole og samlet på 80-tallet inn opplysninger om gamle leker. Hun fikk registrert 34 leker. Alle disse er beskrevet i et hefte hun utarbeidet i 1989. Mange av dem er for oss enten ukjente eller glemt – noen kjenner vi igjen. Se Anne Maries beskrivelse av dette prosjektet i Brandvalitten nr. 4 2011. (Red.)

Tekst og tegning
av Anne Marie Halvorsen f. 1940

4. lek: Bytte ringer

Til denne leken trenger en en pinne til å ripe (lage) en ring. Hver deltaker, unntatt en, skal ha en ring hver. Den som ikke har ring, har en ball og skal være tyv. Deltakerne står i hver sin ring, den som har ballen, spretter eller kaster den og roper: Bytt! Alle bytter ring, og den som ikke får noen ring, er tyv neste gang

5. lek: Alfabetleken eller: Min mann heter Arne

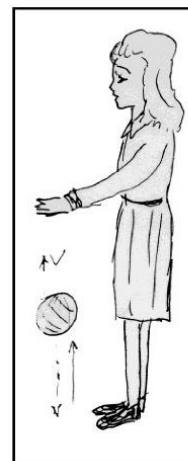
Her trengs en ball. Den som er først, spretter ballen, mens hun/han sier:

*Min mann heter **Arne**, jeg selv heter **Anne**. En dag han kom hjem fra **Amerika**, hadde han med seg en **appelsin** til meg.*

*Min mann heter **Bjørn**, jeg selv heter **Bente**. En dag han kom hjem fra **Belgia**, hadde han med seg en **banan** til meg.....*

Slik fortsetter hun utover i alfabetet uten å stoppe til hun feiler. Mister en ballen, eller går tom for noe å si, har en feilet. Så er det neste. Denne begynner på A igjen. En kan forandre på navnene etter hvert, men du må begynne på nytt ved hvert forsøk.

Den som kommer lengst i alfabetet uten stopp, har vunnet.

6. lek: Tredjemann i vinden

Her står to og to sammen, den ene framfor den andre.

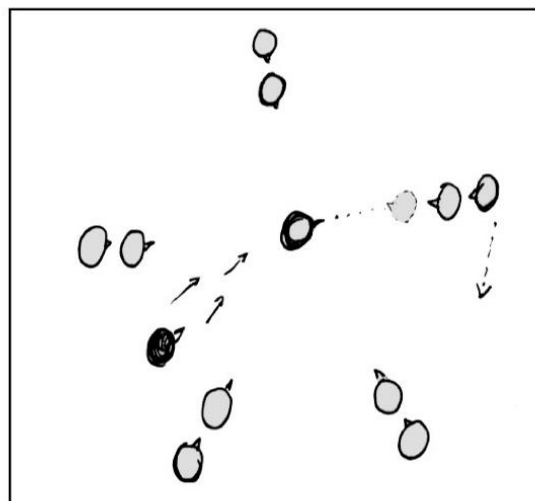
Det må være god plass mellom parene.

To springer etter hverandre, den bakerste skal fange den andre.

Den som skal fanges, må prøve å stille seg foran et av de andre parene, før han blir tatt.

Da blir det tre på den plassen, og så må den som står bakerst springe.

Bli ”springeren” fanget, byttes rollene om.

Gamle ord og uttrykk

av Tor Aarstad

Breiaksle = bredskuldret

Brute sæ = brekke seg

Bættenklaka = bunnfrossen

Dræv mætt = råga eller helt fullt

Kjipinn = kåt, yr

Klæsslepa = kresen på maten

Jigarskreppe = løgnaktig jente

Mært som i ein buksebak = mørklagt

Næle = sitte å dra seg

Næle = somle

Næle = bakstetraug

Rakne ti = bli frisk

Retterere = bli frisk

Skjeir = skjør

Stønner

Har itte stønner = har ikke tid

Tross hematt = et uttrykk som gjerne ble brukt i gamle dager, helst om kyr som lengtet hjem etter eierbytte.

Trætne = hovne opp

Tøkte = syntes

Ærj-pode = sta eller egen guttonge

Tor Aarstad f. 1932

Ordtak

Det høstes: Løvfallet er en hvisking til de levende.

Om vi forutså vår død, var vår gjerning mindre lurvet.

Ta vare på livet, det kommer ikke som reprise.

Var det deg eller bror din som døde i fjor, sa bonden til den nye drengen.

Ondskap er ikke vår største trussel, men dumhet.

God samvittighet skyldes ofte dårlig hukommelse.

Evig liv er en skjebne verre enn døden.

Dersom livet hadde en mening, var det jo ingen sak.

Den som haster kommer for seint til det meste.

Det enkle er det geniale, men det geniale er ikke enkelt.

Av ordenes saga

Ha svin på skogen

Den vanlige oppfatningen og bruken av dette uttrykket, er at man har noe negativt eller ulovlig å skjule. Og det brukes i dag entydig negativt og svært nedsettende om personer. En politiker som har svin på skogen, driver med noe som ikke tåler dagens lys. At sånt bedrives av disse betviles ikke, den ene etter den andre sprekker i lyset av sola og feite, svarte avisoverskrifter.

Det er ellers mye som tyder på at uttrykket stammer fra den gangen bøndene i Danmark sendte svinene i eiekeskogen for å ete eikenøtter. Kjøttet og flesket ble så mye bedre at bøndene betalte hver tiende gris til skogeieren for å få bruke skogen hans.

På den tiden kunne faktisk uttrykket bli brukt i en positiv sammenheng, nemlig at den som hadde svin på skogen, var velstående. Men etter hvert viste det seg at svinene ødela skogen, og hele denne virksomheten ble forbudt.

TUNDAG PÅ SKINEB

lørdag 2.juni 2012 kl 12.00 - 16.00

Åpning med flaggheising. Fanfare v/Brandval skolemusikk	kl 12.00
Underholdning:	
Brandval Skolemusikk	kl 12.15
Trekkspillmusikk ved Thor Rønningen m.fl.	
Konkurranser:	Kaste på stikka, hestekokasting, dart
I Gammelstun:	Husflidslagets salgsutstilling og loppesalg
I Galleri Grisen:	Rosemalingutstilling ved Sølvi Benterud
	Ivar Hansen viser sine neverarbeider
I Nistun:	Orientering om slektsgransking og visning av gamle bilder
	Salg av Brandvalboka - Finnskogen, Gamle Roverud og andre bøker
Bygdekvinnelaget serverer rømmegrøt.	Kaffe vafler og loddsalg. Salg av stauder.
Premieutdeling og loddtrekning	

Kveldsåpent på Skineb

Første torsdag i måneden fra kl 18.00 til kl 20.00 +

Torsdag 31.mai kl.16.00:	Dugnad til Tundagen.	Ansvar: Tunstyret og Styret
Torsdag 7.juni, 5.juli og 2.august:	Ikke møter	
Torsdag 6.september:	Seterdrift i vårt distrikt v/konservator Knut Ola Storbråten	

Slektsgranskingsgruppa har åpne møter på Skineb

Andre tirsdag i måneden kl 18.00: 8. mai, 11. september, 9. oktober, 13. november, 11. des.

Bli kjent i arkivet på Nistun

Tredje onsdag i måneden kl 17.00 – 19.00: 16.mai, 15. august, 19. september, 17. oktober, 21. nov.

Tirsdagsklubben møtes på Skineb

Siste tirsdag i måneden kl 11.00: 29. mai, 28. august, 25. september, 30. oktober, 29. november

Grendevandring i Øvrebyen søndag 19.august.

Oppmøte: Kirketorget ved Vinger kirke kl 10.00. Flere opplysninger hnv. Terje på tlf. : 90763413

Bussturen i år går til Eidskog Museum søndag 2.september

Eidskog Museum er et økomuseum med anlegg spredt over hele Eidskog. Det blir omvisning samt mat og drikke. Bussavgang fra Enger'n på Roverud kl.09.00 via Kongsvinger til Eidskog. Påmelding til Anne-Lise Brøderud på tlf. 62826990 innen 15.august. Kr.500,- pr person. Ytterligere opplysninger om detaljer ved turen kan gis av Terje, tlf.: 90763413, etter 1.august.